

Opwaardeerverzoek & Technische vragen m.b.t. SB Ontwerp Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring

Fractie	#	Vraag/input	Antwoord/reactie
PvdA	1	Wat doen we als er meer natuur in de provincie is en dan dus minder plek voor ganzenrustgebieden?	Ganzen foerageren met name op agrarisch gebruikte percelen. Meer natuur komt dan ook niet noodzakelijkerwijs in conflict met ganzenrustgebieden. Het is wel zo dat ganzenrustgebieden nu (deels) op percelen liggen waar natuurontwikkeling wordt beoogd. Daarom is het noodzakelijk om te kijken naar de begrenzing van deze gebieden en deze eventueel uit te verleggen.
	2	Zit het ganzenbeleid de natuurdoelstellingen niet in de weg?	Het ganzenbeleid is onderdeel van ons natuurbeleid. Voor zowel trek- als standganzen hebben we de plicht om de gunstige staat van instandhouding te borgen (Vogelrichtlijnsoorten). Ganzen kunnen (met name in de zomerperiode) ook schade aan richten aan natuur, bijvoorbeeld door vraat aan riet. De maatregelen in het OFM die betrekking hebben op ganzen staan die natuurdoelstellingen niet in de weg. Ze staan toe om, indien noodzakelijk, op te treden tegen schade aan natuur door ganzen.
	3	Waarom zitten er in het bestuur van de FBE behalve de Dierenbescherming niet meer diergerichte organisaties zoals Animal Rights of Faunabescherming?	De samenstelling is conform de regels uit de Wet natuurbescherming (3.12) en de Omgevingsverordening (6.31). Naast Dierenbescherming zijn er ook terreinbeherende organisaties (Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten/Het Utrechts Landschap) vertegenwoordigd in het bestuur van de Faunabeheereenheid. Deze organisaties zijn ook gericht op bescherming van de natuur in al haar aspecten.
	4	Het beleid is m.i. nog heel erg gericht op de jacht. Welke wetenschappelijke uitgangspunten liggen hieraan ten grondslag?	De jacht is geen provinciale bevoegdheid, maar is landelijk geregeld. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de minister van LNV. Het beleid van de provincie is hier dus ook niet op gericht. Voor zover u doelt op het bestrijden van schade door middel van het doden van dieren (dit is iets anders dan jacht) merken wij op dat dit

			<p>slechts mogelijk is, als andere effectieve, (preventieve) niet dodelijke methoden om schade te bestrijden zijn benut.</p> <p>Voor zowel dodende als niet-dodende middelen is er wetenschappelijk bewijs dat het toepassen hiervan schade kan verminderen.</p>
	5	Wat is nut en noodzaak nulstand?	<p>Het doel hiervan is om vestiging te en daarmee (landbouw)schade, aanrijdingen en de verspreiding van dierziekten te voorkomen. De situatie in andere provincies heeft geleerd dat, indien wilde zwijnen zich ergens gevestigd hebben, de populatie niet goed in de hand te houden is.</p>
	6	Jagers moeten zelf tellen en plan maken hoe ze omgaan met dieren zoals konijnen. Restaurants betalen jagers voor dieren. Is dit handig?	<p>De wetgever heeft de taak om schade te voorkomen primair belegd bij de grondgebruikers. De grondgebruiker is zelf primair verantwoordelijk voor het voorkomen van schade.</p> <p>Grondgebruikers zijn verenigd in de Faunabeheereenheid. De Faunabeheereenheid heeft als wettelijke taak om hiervoor een faunabeheerplan op te stellen.</p> <p>Slechts één van de zes zetels in het bestuur van de Faunabeheereenheid wordt ingevuld door een vertegenwoordiger van de jacht. Jagers bepalen dan ook niet hoe er met dieren als konijnen wordt omgegaan.</p> <p>Daarbij is het doden van konijnen in belangrijke mate wettelijk geregeld nu deze soort is aangewezen als jachtsoort en als landelijk vrijgestelde schadesoort.</p> <p>Ten aanzien van de tellingen merken wij op dat deze niet slechts door jagers worden gedaan. Wel is het zo dat het coördineren van tellingen van soorten uit het faunabeheerplan één van de taken van de wildbeheereenheid is.</p> <p>Het is (mede door PS) vastgesteld beleid dat gedode dieren in het kader van schadebestrijding zoveel mogelijk een nuttige bestemming krijgen. Consumptie valt hieronder.</p>

			Wij vinden het dan ook niet problematische dat jagers eventueel worden betaald voor gedode dieren die voor consumptie worden gebruikt.
	7	In het stuk staat op pag. 12 dat er op dit moment geen goed beeld is van de ontwikkeling van de leefgebieden van aandachtsoorten en rode lijst soorten. Waarom niet en waarom worden er dan toch vergunningen afgegeven voor afschot?	De betreffende passage gaat met name over de, zogeheten, actieve bescherming van soorten en niet over het doden van dieren in het kader van schadebestrijding (afschot). Om toestemming te kunnen verlenen om dieren in dat kader te doden moet er altijd worden beoordeeld of er geen afbreuk wordt gedaan aan de, zogeheten staat van instandhouding van de betreffende diersoort. Is dit wel het geval kan er geen toestemming verleend worden.
BBB	8	<u>Opwaarderingsverzoek:</u> Wij zouden OMF graag opgewaardeerd zien want dit heeft flinke gevolgen voor de agrariërs in onze provincie.	
	9	In het ontwerp OMF en in beide infosessies OMF, wordt gesproken over dat "Doden steeds vaker niet mogelijk is i.v.m. met de staat van instandhouding (S.v.I)". - Hoe verhoudt deze stelling zich tot de huidige populatie grauwe gans en waarom wordt er bij deze soort gekozen voor de nadruk op schade accepteren en verjagen, terwijl de Svl tegen het plafond zit? - Waarom heeft de provincie niet de telgegevens van de WBE's en de gegevens uit het FRS van de ganzen gebruikt als het gaat over de S.v.I.? Als de provincie dit wel heeft gedaan waarom wordt er dan niet gekozen voor ondersteunend afschot omdat de Svl niet in het geding is? - Heeft de provincie het streefgetal voor de grauwe ganzenstand losgelaten? - Waarom heeft men in het OMF gekozen voor aanpassingen voor de overzomerende en de winter ganzen? Waarom niet voor een van de twee? - Waarom is het advies dat gedragen is door alle leden van de PGU niet overgenomen om de Grauwe gans 'ook' in februari te beheren en juist meer schade voor agrariërs uit te keren in ganzenrustgebieden? - Waarom kiest de provincie voor meer verjagen, terwijl er onvoldoende draagkracht is in de rustgebieden, waar moeten de ganzen heen? - Is het bekend dat een hoge ganzen populatie een negatief effect heeft op de weidevogels en andere doelsoorten van de provincie met een ongunstige staat van instandhouding, zoals de Roerdomp, Karekiet etc.?	De staat van instandhouding van de Grauwe gans is niet in het geding, dus bij deze soort speelt dit argument niet. Bij andere soorten, zoals de Smient, is dit wel het geval. Schade door Grauwe ganzen wordt ook niet geaccepteerd. Bij deze soort wordt er, voor zover het om standganzen gaat, in de zomerperiode juist populatiebeheer toegepast om de schade zoveel mogelijk te beperken. In de winterperiode is nu ondersteunend afschot op kwetsbare gewassen toegestaan. In het ontwerp stellen wij voor dit ook toe te staan op niet kwetsbare gewassen (overjarig grasland), mits de gronden buiten de ganzenrustgebieden en de N2000-en bufferzones daarom heen liggen. De afschotmogelijkheden worden daarmee, ten opzichte van de huidige situatie, verruimd voor alle overwinterende ganzen. Populatiebeheer in de winterperiode op alle grauwe ganzen (dus ook het doden van niet-koppelende ganzen toestaan zonder inzet van preventieve maatregelen) is niet mogelijk, omdat gedurende die periode tevens een populatie grauwe ganzen in Nederland overwintert, die kwetsbaar is (Modellering-tbv-internationaal-

		<p>adaptief-beheer-van-Brandganzen-en-Grauwe-Ganzen-in-het-kader-van-het-European-Goose-Management-Platform-van-AEWA.pdf (bij12.nl)). Deze trekpopulatie (die in het voorjaar naar het noorden vertrekt om te broeden), staat los van onze standganzen, waarop populatiebeheer wel mogelijk is. Internationaal is afgesproken dat de bescherming per populatie (units) geborgd moet zijn.</p> <p>Het FRS is een schaderegistratiesysteem en bevat geen gegevens die gebruikt kunnen worden bij de bepaling van de staat van instandhouding. De tellingen van de WBE's bevatten hiervoor ook onvoldoende handvatten. Voor de beoordeling van de staat van instandhouding wordt uitgegaan van de gegevens van SOVON. Zoals hierboven aangegeven is de staat van instandhouding van de ganzen waarop we dodelijk beheer toestaan, niet in het geding en is afschot onder voorwaarden, wel toegestaan.</p> <p>Het 'streefgetal' voor standganzen was gekoppeld aan een specifiek schadeniveau. Gebleken is dat het niet mogelijk is de populatie van Grauwe ganzen terug te dringen tot dat niveau. Ook is gebleken dat het lastig is om de populatiegrootte direct te relateren aan het schadeniveau. Gelet hierop zal opnieuw gekeken moeten worden welke maatregelen aanvullend noodzakelijk zijn om het schadeniveau (uitgerukt in kg droge stof) terug te brengen. De provincie heeft daarom in het OFM ruimte gegeven om, mits onderbouwd, ondersteunend afschot, na inzet van preventieve maatregelen, in meer situaties dan nu het geval is, toe te staan. Het is primair aan de Faunabeheereenheid om in het nieuwe Faunabeheerplan te bepalen en te onderbouwen wat hiervoor noodzakelijk is en een vergunning aan te vragen.</p> <p>Voor overzomerende ganzen (standganzen) en overwinterende ganzen geldt ander beleid. Het beleid ten aanzien van</p>
--	--	--

		<p>overzomerende ganzen is gericht op het middels een ontheffing (straks vergunning) de populatie te beperken ter voorkoming van schade. Bij overwinterende ganzen is het beleid, mede vanwege de internationale verantwoordelijkheid die we hebben voor de trek ganzen, gericht op verstoren met ondersteunend afschot in combinatie met ganzenrustgebieden. Voor beide onderdelen is het noodzakelijk om het beleid aan te passen om de alsmaar stijgende schade te beperken.</p> <p>Het verstrekken van hogere tegemoetkomingen in ganzenrustgebieden is niet mogelijk omdat dit in strijd is met de regelgeving rondom staatssteun. De mogelijkheden om ondersteunend afschot te verrichten in de winterperiode (dus ook in februari) worden verruimd. Daarbij blijft het mogelijk om ganzen te doden in het kader van koppelreductie (stand grauwe ganzen die duidelijk een paartje vormen).</p> <p>Zoals in het OFM is aangegeven zal er gekeken worden hoe de ganzenrustgebieden geoptimaliseerd kunnen worden, waarbij ook wordt gekeken naar herbegrenzing.</p> <p>Het is bekend dat ganzen ook negatieve effecten kunnen hebben op bepaalde natuurwaarden. Zij kunnen zo nodig om deze reden ook worden beheerd. Het is aan de Faunabeheereenheid om dit te onderbouwen in het faunabeheerplan en, indien dit noodzakelijk wordt geacht, hiervoor een vergunning aan te vragen.</p>
	<p>Waar zijn de bevindingen te vinden waarin wordt gesteld dat er niet genoeg inzichten zijn qua schades en verjagende maatregelen?</p>	<p>De Wet natuurbescherming (straks Omgevingswet) en de rechter vragen ons om aan te tonen dat preventieve middelen onvoldoende werken, wanneer er toestemming wordt verleend voor afschot. Nu verjagende/preventieve maatregelen niet worden geregistreerd (Microsoft Word - 1036-CLMrapport-Ganzenwering Utrecht-03112020 Def.docx) kunnen de</p>

		<p>effecten hiervan ook niet goed beoordeeld worden. Daarom wordt er ingezet op meer registratie en onderzoek.</p> <p>Zie ook de bevindingen in een van de bouwstenen uit het programma: Juridische aspecten van Faunabeheer: Hoe verder met beheer en schadebestrijding in Utrecht. Boerema (2022). Boerema & Van den Brink, juridisch en ecologisch adviseurs Natuur en Leefomgeving. Juridische aspecten van faunabeheer (provincie-utrecht.nl)</p>
10	<p>Waar is het onderzoek (onderbouwing) te vinden van de stelling dat er een maatschappelijk draagvlak is in Utrecht voor meer preventieve maatregelen?</p> <p>Is dit een representatief onderzoek geweest? Ter verduidelijking: Was dit onderzoek onder de stedelingen en kleinere woongemeenschappen, ofwel was het de juiste afspiegeling van Provincie Utrecht?</p>	<p>Provinciale Staten, die een afspiegeling vormen van de (stemgerechtigde) inwoners van de provincie Utrecht, hebben in de afgelopen periode steeds aangedrongen op meer aandacht voor, en onderzoek naar, preventieve maatregelen. Ook in het huidige coalitieakkoord is dit de inzet.</p> <p>Deze motie Partij voor de Dieren Motie Maak van Utrecht een landschap van liefde is aangehouden omdat gedeputeerde destijds toegezegd heeft dat hieraan gewerkt wordt en hierover zal rapporteren. Naar aanleiding daarvan heeft GS via haar faunarapportages aangetoond dat zij voldoende invulling geeft aan die motie. Statencommissie Ruimte, Groen, Water en Wonen 24 maart 2021 13:30:00, Stateninformatie Provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Statencommissie Ruimte, Groen, Water en Wonen 15 juni 2022 13:30:00, Stateninformatie Provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>De Raad voor Dierenaangelegenheid laat frequent onderzoeken waar het dier staat in de maatschappij. Uit publieksenquêtes blijkt dat meer Nederlanders slechts 12% voor beheersjacht is, terwijl 36% voor het doden van dieren is als deze dieren eigendommen aantasten. De overige respondenten staan hier neutraal in of zijn tegen het doden van dieren om die redenen.</p>

			Resultaten publieksonderzoek Staat van het Dier 2022 Publicatie Raad voor Dierenaangelegenheden (rda.nl)
11	<p>Als het draagvlak bij de grondgebruikers en WBE's niet hoog is, hoe gaat de provincie dit oppakken om bereidwilligheid van deze partijen te borgen? Wie gaan die verjaagteams vullen? Hoe wordt insleep van ziektes voorkomen? Hoe wordt gescreend dat er geen mensen op het erf komen met verkeerde bedoelingen? Hoe borgt u dat deze teams voldoende provincie breed beschikbaar zijn, dat zij (met de kennis van 20 jaar verjagen) dat teams de intensiviteit van het verjagen volhouden. Indien teams niet beschikbaar zijn, voorziet de provincie dan wel vergoeding van schade? Hoe vindt afstemming plaats dat jagers nog wel beheer maatregelen kunnen uitvoeren? Welke garantie kan u geven dat er op deze wijze minder schade zal optreden?</p>	<p>Het voorkomen van schade is de primaire verantwoordelijkheid van de grondgebruikers, verenigd in de Faunabeheereenheid. Deze ligt niet, bij de provincie. De grondgebruikers dienen deze verantwoordelijkheid volgens de wet op te pakken. Het is aan de Faunabeheereenheid om dit zo goed mogelijk te coördineren en af te stemmen. De provincie zal hen daarbij waar mogelijk en passend ondersteunen.</p>	
12	<p>Er is onderzoek gedaan naar effectiviteit van preventie (Alterra i.o.v. faunafonds door van Bommel en van der Grift). Zijn de uitkomsten daarvan bekend bij de provincie?</p> <p>- Zo ja, waarom zijn de uitkomsten hiervan niet meegenomen in het OMF en wordt er alsnog gekozen voor preventie en het accepteren van schades en toename van de ganzen populatie? Wat weten u van de langere termijn effecten van innovatieve verjaagmiddelen, zoals de drones, birdalert ed. Dit zijn kostbare middelen zonder kennis van het duurzame effect, wie draagt deze kosten. Hoe voorkomt de provincie dat omgeving gaat klagen over geluidsoverlast (onlangs had de politie een knalapparaat in beslag genomen, ondanks de ontheffing i.v.m. geluidsoverlast). Hoe wordt het risico beperkt dat laser schade kunnen aanrichten bij mens en dier (ogen)?</p>	<p>Wij begrijpen dat u een vraag heeft over zowel de reeën als over de ganzen.</p> <p>De uitkomsten van dit reeën onderzoek zijn ons bekend. Daaruit blijkt dat faunapassages, mits voorzien van rasters langs de wegen waarover de passage gaat, effectief werkt tegen het aantal aanrijdingen. Het heeft geen betrekking op ganzen, waarop het preventieteam wordt ingezet. Het voorkomen van aanrijdingen met reeën is onderdeel van de brede reewild beheercommissies, waarbij de mogelijkheden voor preventieve maatregelen besproken worden en uitgerold waar dat mogelijk is.</p> <p>Wettelijk gezien is bij het kunnen afwijken van de bescherming van dieren, ten behoeve van het faunabeheer, sprake van de volgende volgorde: Het doden van dieren is een ultieme remedie. Voor wij toestemming kunnen verlenen voor het doden van dieren, moet er aangetoond worden dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn om schade te voorkomen of beperken. Dit is een wettelijke eis en geen keuze van de provincie. Wel is vanuit de staten regelmatig gevraagd om hier meer aandacht aan te besteden en onderzoek naar te laten doen. Omdat het om innovatieve middelen gaat, zijn de lange termijneffecten niet altijd bekend. Zoals aangegeven</p>	

		<p>is het in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de grondgebruiker om schade te voorkomen. De provincie draagt hieraan bij door onder andere de werkzaamheden van de Faunabeheereenheid te financieren en onderzoek te laten uitvoeren.</p> <p>Wij verplichten niet tot het specifieke gebruik van knalapparaten. De grondgebruiker moet zelf goed kijken welke maatregelen er mogelijk zijn in het concrete geval. Daarbij kan worden opgemerkt dat het gebruik van het geweer ook geluidsoverlast met zich mee kan brengen en dat er hierover in het verleden ook klachten uit de omgeving binnengekomen zijn. Grondgebruiker moet zich altijd houden aan de gemeentelijke regelgeving.</p> <p>Risico op oogletsel bij mens en dier door gebruik van de laser wordt voorkomen doordat de gebruikers een instructieochtend of -middag hebben waarin uitgelegd wordt over het veilig gebruik van de laser.</p>
13	<p>Er wordt uitgegaan dat een tegemoetkoming van 95% verlaagd gaat worden naar 80%. Het vrijgekomen geld wordt dan ingezet voor preventie en verjaging wat gedaan wordt door preventieteams. Stijgt het beschikbare percentage van 15% voor verjagen mee met het oplopen van de totaal schade?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uit welke mensen bestaan deze preventieteams en wie stelt deze samen? - Wie gaat de coördinatie van deze teams doen? 	<p>Het betreft een percentage van het geheel en het bedrag zal dan ook meebewegen met de tegemoetkomingen.</p> <p>De Faunabeheereenheid heeft als taak de schadebestrijding te coördineren en is dus ook primair verantwoordelijk voor de samenstelling van de preventieteams. Het is voorstelbaar dat ook jagers hiervan onderdeel uitmaken. In Eemland is hier al sprake van geweest.</p>
14	<p>De provincie gaat de FBE ondersteunen in de uitvoering van gecoördineerde faunabeheer die gericht is op preventie en populatie beheer.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoe gaat dit ingevuld worden? Worden hier mensen voor aangenomen? Wat zijn de kosten hiervan, is er een raming? 	<p>Extra fte bij FBE, raming 4 à 5 ton extra per jaar. Bij de Kadernota zal een voorstel voor de kosten voortvloeiend uit het vastgestelde OFM worden gedaan.</p>
15	<p>De provincie heeft een aanbesteding gedaan voor betaalde tellingen door Sovon van telgebieden die in Utrecht niet waren ingevuld. De Zoogdierenvereniging heeft inmiddels gecommuniceerd dat zij geen provinciale data meer publiceren, omdat deze tellingen louter landelijke validatie kennen. Wat gaat de provincie doen om de tellingen van WBE's gevalideerd te krijgen door het CBS.</p>	<p>Eerdere pogingen vanuit de FBE en provincie om het gesprek aan te gaan met het CBS hebben niets opgeleverd. Het lijkt erop dat het CBS niet met alle individuele provincies het gesprek wil aangaan. De snelste route die de WBE's / FBE zouden kunnen bewandelen is door de tellingen uit te voeren</p>

		<p>conform de protocollen die Sovon en de Zoogdiervereniging hanteren. Op die manier worden de tellingen gevalideerd door het CBS en meegenomen in het vaststellen van de landelijke trends en staat van instandhouding.</p> <p>Daarnaast werkt LNV aan het landelijk protocol wildtellingen (jachtlijstsoorten), waarbij de jagersvereniging is aangesloten, en wetenschappelijke instanties en het CBS bij zijn betrokken. Naar verwachting zal dit protocol in het voorjaar van 2024 getest worden en vanaf 2025 officieel van kracht zijn. Daar kunnen de FBE en de WBE's op aansluiten.</p> <p>De provincie kan de Zoogdiervereniging en Sovon apart de opdracht geven om de provinciale trends te berekenen, op basis van bovenstaande tellingen. De huidige Netwerk Ecologische Monitoringsopdracht ziet niet toe op het berekenen op provinciaal niveau, maar kan daarvoor wel gebruikt worden.</p>	
	16	<p>Hoe gaat de "proactieve communicatie" eruitzien naar bijvoorbeeld de agrariërs of andere inwoners die te maken krijgen met schades?</p>	<p>Dit wordt maatwerk per onderwerp. Concrete maatregelen zullen proactief via o.a. de FBE, nieuws- en persberichten, social media en relevante nieuwsbrieven met de doelgroep worden gedeeld.</p>
	17	<p>Op sheet 9 van de infosessie staat bij "faunabeheereenheid" bullit 1 : "preventie voorop, dataverzameling, zal niet direct op orde zijn"</p> <p>- Wanneer is dit wel op orde en wat gaat de provincie doen bij stijging van schades en een toenemende populatie grote van ganzen? Ofwel wanneer kan de provincie ingrijpen als er excessen ontstaan en op welke manier kan er ingegrepen worden?</p> <p>- Wie is er verantwoordelijk voor mogelijke toename van schades buiten de agrarische sector?</p>	<p>Het is niet de primaire verantwoordelijkheid van de provincie om de data op orde te krijgen. Het is een taak van de Faunabeheereenheid om voor het opstellen van het Faunabeheerplan, de benodigde data te verzamelen en op basis daarvan vergunningen te vragen bij de provincie.</p> <p>Het voorkomen van schade is de primaire verantwoordelijkheid van de grondgebruiker. Dat kan schade zijn binnen en buiten de agrarische sector.</p> <p>De gezamenlijke grondgebruikers zijn verenigd in de Faunabeheereenheid die als (wettelijke) taak heeft om de schadebestrijding te coördineren en hiervoor een faunabeheerplan op te stellen.</p>

			<p>Gedeputeerde Staten hebben als taak om dit plan te toetsen en (al dan niet) goed te keuren en toestemmingsbesluiten te nemen als er voor de schadebestrijding verboden uit de wet moeten worden overtreden.</p> <p>Het is dus niet de primaire rol van de provincies om in te grijpen bij schade en de provincie is ook niet verantwoordelijk voor een stijging hiervan. Uiteraard heeft de provincie er wel belang bij om de schade te beperken, onder andere omdat zij tegemoetkomingen in deze schade verstrekt. De provincie draagt wel bij aan het voorkomen van schade middels onder andere de financiering van de Faunabeheereenheid en ambtelijke ondersteuning.</p>
	18	Wat zijn de evaluatie momenten en welke scenario's liggen er dan op tafel bij toenemende schades zoals aanrijdingen, overlast, achteruitgang van waterkwaliteit door ganzenmest?	<p>Bij de voorbereiding van elk nieuw faunabeheerplan wordt er gekeken naar mogelijke scenario's en acties ter beperking van schaderisico's. Daarnaast is het altijd mogelijk om tussentijds bij te sturen, bijvoorbeeld door het indienen van een nieuwe aanvraag met een aanvullende onderbouwing. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de FBE vanwege haar coördinerende rol.</p>
	19	Wat doet de provincies met de wetenschap dat de meeste ganzenschade bij de kleine grondgebonden melkveehouders zit en dat deze bedrijven juist gewenst zijn in de toekomst maar nu voor mogelijke hogere kosten komen te staan?(Ganzenschade Eemland R.Schuurmans 2017).	<p>Zoals hierboven aangegeven is het primair aan de faunabeheereenheid om uitvoering te geven aan maatregelen ter voorkoming van (landbouw)schade. De provincie ondersteunt haar waar mogelijk hierbij. Wij gaan er van uit dat u met hogere kosten doelt op het hoger eigen risico? Hier staat tegenover dat er een verruiming van maatregelen ter voorkoming van schade wordt aangeboden. Namelijk, gecoördineerde verjaging met verruiming van ondersteunend afschot. De gecoördineerde verjaging heeft 52% reductie in schade opgeleverd in Eemland. Het hogere eigen risico gaat hand in hand met ondersteuning in het veld en aanvullend afschot als verjaging niet afdoende werkt.</p> <p>Dat de meeste ganzenschade juist bij de kleine grondgebonden</p>

			veehouders zou zitten herkennen we niet als gegeven. De omvang van de schade heeft te maken met onder andere de ligging van een bedrijf die de aantrekkelijkheid voor ganzen groter of kleiner maakt.
	20	Waarom niet alle jagers middelen geven om de Nijlgans overal te bestrijden, i.p.v. een kleinere groep met dezelfde opleiding betalen, als Nijlganzenbeheerteam die niet overal bekend zijn in de provincie?	Het is nu al mogelijk om binnen de wettelijke beperkingen, Nijlganzen te bestrijden met het geweer. Gebleken is dat dit in de praktijk onvoldoende gebeurt, waardoor het verstandig is om naar aanvullende middelen te kijken, zoals een specifiek beheerteam.
	21	De jacht heeft geen invloed op de Svl (rapport zoogdier vereniging) en is de bevoegdheid van de minister om deze wel/niet te openen, dat is niet aan de provincie. Hoe gaat de provincie haar plicht vervullen de Svl te verbeteren? Hoe gaat de provincie voorkomen dat soorten die goed gedijen op agrarische gronden, habitat verliezen bij meer natuur en bebouwing?	<p>Op dit moment is er geen actief soortenbeleid (maatregelen die actief gericht zijn op habitatverbetering) op de jachtsoorten. In het kader van passief soortenbeleid worden voor deze soorten geen vergunningen verleend, tenzij aangetoond kan worden dat de activiteit de staat van instandhouding niet verder verslechtert (denk daarbij aan hoog uitzonderlijke situaties zoals bijvoorbeeld bij spreeuwen in hoogstamkersen waarvoor geen alternatieven niet afdoende werken). Het programma voorziet niet in actief soortenbeleid. Monitoring van soorten onder het faunabeleid kan wel bijdragen aan inzicht in soorten die vallen onder actief soortenbeleid.</p> <p>Indien er als gevolg van ruimtelijke ingrepen habitat van beschermde soorten verdwijnt en hierdoor verbodsbepalingen uit de wet worden overtreden, moet hiervoor een ontheffing (straks vergunning) worden aangevraagd. De provincie moet hierbij toetsen aan de staat van instandhouding en de toestemming weigeren indien deze in het geding is.</p> <p>Verder is door de provincie besloten een aantal soorten met een ongunstige staat van instandhouding te verwijderen van de provinciale vrijstellingslijst voor ruimtelijke ingrepen (o.a. haas en konijn).</p>
SGP	22	P4: klopt het dat het faunabeheerplan nog met 1 jaar kan worden verlengd?	De verordening biedt deze mogelijkheid. Uit de jurisprudentie is gebleken dat de in het

			Faunabeheerplan opgenomen onderbouwing voor verschillende soorten onvoldoende is. Het verdient dan ook aanbeveling om zo snel mogelijk met een nieuw plan te komen.
23	P4: Kunt u een overzicht van de voor beleidsvorming relevante delen uit jurisprudentie geven ?		<p>Zie de bevindingen in een van de bouwstenen uit het programma: Juridische aspecten van Faunabeheer: Hoe verder met beheer en schadebestrijding in Utrecht. Boerema (2022). Boerema & Van den Brink, juridisch en ecologisch adviseurs Natuur en Leefomgeving. Juridische aspecten van faunabeheer (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Daarnaast wordt in IPO-verband een nadere juridische analyse opgesteld, die gebruikt kan worden voor het opstellen van toestemmingsbesluiten. Deze wordt in Q2 van 2024 verwacht.</p>
24	P4: Kunt u onderbouwen hoe breed de maatschappelijke wens is het beleid meer te richten op het samenleven met wilde dieren? Kunt u hierbij specificeren hoe dit verschilt tussen de rurale gebieden waar wilde dieren voorkomen die botsen met economische en natuurlijke functies en hoogstedelijke gebieden waar nauwelijks wilde dieren (relevant voor faunabeleid) voorkomen?		<p>De Raad voor Dierenaangelegenheid laat frequent onderzoeken waar het dier staat in de maatschappij. Uit publieksenquêtes blijkt dat meer Nederlanders slechts 12% voor beheersjacht is, terwijl 36% voor het doden van dieren is als deze dieren eigendommen aantasten. De overige respondenten staan hier neutraal in of zijn tegen het doden van dieren om die redenen. Resultaten publieksonderzoek Staat van het Dier 2022 Publicatie Raad voor Dierenaangelegenheden (rda.nl)</p> <p>In de rapportage komt in de bijlage ook aan bod hoe mensen in stedelijk gebied en mensen in ruraal gebied staan ten opzichte van dieren. Het verschil blijkt beperkt. Met een stelling als: 'Alle dieren hebben een moreel recht op leven' is 80 procent in stedelijk gebied het eens en 76 procent in ruraal gebied.</p> <p>Ook dit onderzoek geeft inzicht in de houding van Nederlanders ten aanzien van natuur: Natuuropvattingen in Nederland (rli.nl)</p>
25	Hoe heeft het gesprek met PS plaatsgevonden om conform het Coalitieakkoord samen te spreken over		Al voor de totstandkoming van de huidige coalitie is besloten tot de

	<p>manieren om tot goed faunabeleid te komen nu er al een ontwerpprogramma ter inzage ligt?</p>	<p>start van het ontwerpprogramma. De noodzaak is gelegen in het aflopen van het faunabeheerplan en de daarbij behorende toestemmingsbesluiten gerelateerd aan faunabeheer en de verder gaande juridische eisen aan toestemmingsbesluiten (betere registratie, meer aantoonbaar maken dat ingezet is op preventie ect..).</p> <p>PS en GS hebben afspraken gemaakt over de rolverdeling en betrokkenheid bij omgevingswetprogramma's. Dit betekent o.a. dat aan het begin van het proces de Statencommissie een verkenning bespreekt en beoordeelt of de kaders die PS eerder hebben vastgesteld toereikend zijn.</p> <p>Dat betekende dat er beperkte ruimte was om de nieuwe PS mee te nemen. Naar aanleiding van het coalitieakkoord is er toen voor gekozen om twee verdiepende infosessies te organiseren.</p> <p>Tevens biedt de commissievergadering de mogelijkheid aan PS om hun vragen en wensen toe te lichten. GS beschouwt deze mogelijkheid nadrukkelijk als een belangrijke toetsing of het OFM op voldoende steun kan rekenen bij de Staten. De uitkomst van de bespreking in RGW zal GS betrekken met de ingediende zienswijzen bij de definitieve vaststelling van het OFM.</p> <p>Uw Staten krijgen na afloop van de besluitvorming via een statenbrief inzicht in de ingediende zienswijzen en onze reactie hierop via de nota van beantwoording.</p> <p>Daarnaast heeft er een participatietraject plaatsgevonden waarbij betrokken partners op meerdere momenten reactie konden geven (startnotitie, bijeenkomst en conceptversie). Hoe deze reacties tot aanpassing hebben geleid, kunt u lezen in de beantwoordingsnota,</p>
--	---	--

			dat onderdeel is van de stukken die ter inzage liggen.
26	Kunt u onderbouwen hoe het accepteren van schade past in het Coalitieakkoord wat meldt dat als alternatieve methoden onvoldoende schade voorkomen populatiebeheer wordt toegepast?		<p>Schade accepteren past onder de Coalitieakkoord afspraken: 'We bevorderen de biodiversiteit.' en 'Een beleid dat ..., soorten in stand houdt...' en 'Alternatieve methoden (zoals inrichtingsmaatregelen) en preventieve methoden (zoals verjaging) hebben de voorkeur om schade te voorkomen.'</p> <p>Inhoudelijk betreft het dan: soorten waar het niet goed mee gaat en waar bescherming voorop moet staan.</p>
27	Deelt u de opvatting dat een populatietrend niet altijd een indicator is van de staat van instandhouding?		<p>Ja dat delen wij. De populatietrend is één van de onderdelen waarmee de staat van instandhouding wordt bepaald. Het begrip Svl omvat echter, zoals u zelf hieronder ook al aangeeft, meer dan dat zoals verspreiding, kwaliteit en toekomstperspectief. Zie ook: De Nederlandse Vogel- en habitatrictlijnrapportage 2019 inzichtelijk gemaakt - WUR</p>
28	Welke partijen/personen zijn in april 2023 uitgenodigd en vertegenwoordigd geweest op de participatiebijeenkomst?		<p>Uitgenodigd zijn: de partijen vertegenwoordigd in de Faunabeheereenheid Utrecht, de wildbeheereenheden, dierenrechtenbeschermingsgroepen, soortenbescherming/bos- en natuurgroepen, agrarische collectieven, recreatie- en natuurterreinen, vee- en landbouworganisaties, de regio's, gemeenten, BIJ12, waterschappen, Rijkswaterstaat en het Rijksvastgoedbedrijf.</p> <p>Aanwezig waren: natuur en milieufederatie Utrecht, animal rights, Rijkswaterstaat, recreatieschap Stichtse Groenladden, Gemeente Leusden, gemeente</p>

		<p>Amersfoort, WBE Kromme Rijn, WBE de Schaffelaar, Boerennatuur, WBE Vecht en Veenstreek, BIJ12, WBE Lopikerwaard, KNJV, directeur FBE, WBE Kromme Rijn, Amerongse bovenpolder, NOJG, Rijksvastgoedbedrijf, LTO, Vereniging het Ree, Dierenbescherming, Utrechts Landschap, Fauna4Life, WBE Vecht en Veenstreek, Staatsbosbeheer, Collectief Eemland, Reewildcommissie de Schaffelaar, WBE Noorderpark.</p> <p>We hebben vooraf gevraagd om één persoon vanuit iedere organisatie aan te melden om zo constructief het gesprek te kunnen voeren, tijdens de bijeenkomst kwamen vanuit de WBE's veelal meerdere personen van dezelfde organisatie. Deze hebben de bijeenkomst ook kunnen bijwonen.</p>
29	De participatie werd door stakeholders niet altijd positief ervaren. Herkent u de korte termijnen en grote haast die geschetst werd in het stakeholdersoverleg?	Nee, daar herkennen we ons niet in.
30	Deelt u de opvatting van de SGP dat de inhoud van een programma nooit strijdig kan zijn met de Omgevingsvisie of de Natuurvisie zonder aanvullende kaderstelling door PS?	Ja, die opvatting delen wij.
31	Nav p9 de rolverdeling: herkent u de opmerking dat in het OFM een neiging aanwezig is om niet alleen beleidsvormend maar ook uitvoerend (faunabeheerplan) zaken op te nemen? Zo ja, hoe past dit in de wettelijke rollen? Zo nee, welke vrijheid is er straks met dit programma nog voor grondgebruikers?	<p>De grondgebruiker is primair verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen om schade te beperken. De verschillende grondgebruikers zijn verenigd in de faunabeheereenheid die als taak heeft de schadebestrijding te coördineren. De faunabeheereenheid moet hiervoor een faunabeheerplan opstellen. Deze dient ook als onderbouwing voor het aanvragen van een eventuele ontheffing (straks vergunning) als er bij de uitvoering van maatregelen wettelijke verbodsbepalingen worden overtreden.</p> <p>De vrijheid om, binnen de wettelijke kaders, maatregelen te treffen blijft in beginsel dan ook bij de grondgebruikers.</p> <p>Wel is het zo dat de provincie ook bepaalde taken en</p>

		<p>verantwoordelijkheden heeft als het om schadebestrijding gaat. Zo dienen Gedeputeerde Staten tegemoetkomingen in de schade te verstrekken en dienaangaande beleid vast te stellen. Daarnaast zijn er zaken die in de Omgevingsverordening geregeld moeten worden zoals vrijstellingen voor schadebestrijding en ganzenrustgebieden.</p> <p>Het OFM is bedoeld om kaders te geven voor deze provinciale taken. Daarnaast worden hierin verschillende juridische problemen geschetst waar nu in de praktijk tegenaan wordt gelopen en worden er ter ondersteuning van de Faunabeheereenheid suggesties gedaan om bepaalde zaken te verbeteren. GS moeten immers straks het Faunabeheerplan goedkeuren.</p>
32	<p>In het supplement biodiversiteit wordt conform de wet natuurbescherming invulling gegeven aan actief soortenmanagement in de provinciale natuurparels. Dit lijkt nu provinciebreed te worden ingezet. Klopt dit, is dit een beleidsmatige verschuiving en hoe past dit binnen bestaande kaders?</p>	<p>Dit klopt niet. De natuurparels (gebieden aangewezen binnen en buiten het NNN en de groene contouren en N2000) blijven van kracht en staan los van het faunabeleid. De monitoring die we gaan intensiveren ten aanzien van faunabeleidsoorten, overlapt voor een deel met soorten waarop actief soortenbeleid van toepassing is. Daar is dan ook sprake van een win-winsituatie. De monitoringsresultaten kunnen gebruikt worden ter onderbouwing van besluitvorming in het kader van passieve soortenbescherming en bijdragen aan het monitoren en eventueel bijstellen van de doelen die gesteld zijn op het gebied van actieve soortenbescherming (die o.a. in de natuurparels voorkomen).</p>
33	<p>Wat is de basis van de voorwaarden voor de staat van instandhouding? Waarom is hier een trendlijn bepalend voor het als positief of negatief beoordelen? Zonder trendwaardering is een staat van instandhouding toch ook te definiëren? Infomil geeft de volgende definitie: <i>De staat van instandhouding van een soort is "gunstig" wanneer: uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitats waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en</i></p>	<p>De basis voor de bepaling van de Staat van instandhouding liggen in de Vogel- en habitatrictlijn: De Nederlandse Vogel- en habitatrictlijnrapportage 2019 inzichtelijk gemaakt - WUR</p> <p>En voor vogels: Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels Sovon Vogelonderzoek</p>

		<p><i>het natuurlijk verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.</i></p> <p>Is een dergelijke omschrijving niet beter toe te passen op gebieden waarin geen sprake is van een natuurlijk habitat maar wel van het voorkomen van natuur en wilde dieren?</p>	<p>De SvI wordt beoordeeld op basis van verspreidingsgebied, oppervlakte (voor habitattypen), populatieomvang (voor soorten = trendlijn), kwaliteit en toekomstperspectief. Zonder trendwaardering is de SvI niet te definiëren. Want de populatiedynamische gegevens bestaan uit het verloop van de omvang van populaties, die weer weergegeven wordt in de trendlijnen. Dit is van toepassing op alle gebieden/habitats waar (beschermde) soorten voorkomen.</p>
	34	<p>Zijn invasieve exoten zoals de Nijlgans ook beschermd in ganzenrustgebieden en hoe verhoudt zich de ganzenrust tot de wettelijke taak van bestrijding van invasieve exoten?</p>	<p>Nee, invasieve exoten zijn niet beschermd en kunnen bestreden worden. In ganzenrustgebieden geldt hierbij wel als voorwaarde dat er geen verstoring plaatsvindt van de ganzensoorten waarvoor het gebied is aangewezen. In de Omgevingsverordening zijn dienaangaande voorschriften opgenomen.</p>
	35	<p>Hoe kan de provincie de FBE ondersteunen in dataverzameling en validatie zodat tellingen en registraties zo veel mogelijk gevalideerd worden bij de FBE en bruikbaar zijn in het verlenen van ontheffingen?</p>	<p>Zie antwoord op vraag 15.</p>
	36	<p>In het plan wordt een beroep gedaan op de WBE's om mee te blijven denken als afschot vervalt. Hoe beoordeelt u de kansrijkheid hierop na inspraak en reactienota gelezen te hebben? Is er een risico met dit beleid dat alle vrijwilligers vanwege het ontbreken van wederkerigheid hun taak niet meer oppakken voor de grondgebruikers?</p>	<p>Het beleid dat hier voorligt is er niet op gericht om doden onmogelijk te maken. Sterker nog, het is erop gericht om via de betere verankering van de wet in het beleid en de uitvoering, het middel afschot als noodzakelijk laatste middel in te kunnen blijven zetten. Derhalve draagt dit beleid eraan bij om het risico dat vrijwilligers vanuit de WBE's hun taak niet meer oppakken zo klein mogelijk te houden. De beperking die de WBE's klaarblijkelijk ervaren vloeien niet direct voort uit provinciaal beleid.</p> <p>Als afschot vervalt, omdat niet onderbouwd kan worden dat afschot als laatste redmiddel noodzakelijk is, of omdat de staat van instandhouding niet gunstig is, kan de grondgebruiker alleen nog met preventieve niet-dodende maatregelen schade voorkomen. WBE's kunnen, maar zijn niet verplicht hierin een rol te spelen. Er is inderdaad een risico. Goede registratie van de inzet op preventie</p>

		met niet-dodende maatregelen is noodzakelijk om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming.
37	Is het mogelijk de 15% schadeafroting prestatiegericht te maken? In Fryslan is het eigen risico verhoogt van 5 naar 20 procent met als voorwaarde dat er 10% minder schade is de komende jaren. Anders vervalt de verhoging van het eigen risico. Is iets dergelijks voor Utrecht mogelijk?	Wij vragen ons af of de vraagsteller het uitgangspunt goed begrepen heeft. Het uitgangspunt is dat het eigen risico nog verder verhoogd wordt naar 50% als de schade niet afgenomen is met 5-10%: Nieuwe beleidsregel faunaschade provincie Fryslân (bij12.nl) . De gedachte is dat met een dergelijke voorwaarde er voldoende stimulans zal zijn om meer te gaan bejagen. De provincie Utrecht stelt voor het eigen risico te verhogen, maar het mogelijke geld dat hierdoor wordt bespaard op tegemoetkomingen, zal worden ingezet voor het nemen van (extra) preventieve gecoördineerde verjaagmaatregelen (via de FBE, verjaging naar ganzenrustgebieden), plus verruiming van afschot. Die stimulans op gecoördineerde verjaging naar ganzenrustgebieden heeft Friesland niet ingebouwd.
38	Principe van wederkerigheid in schadebestrijding, veldzorg en jacht verdwijnt door de extreme verschuiving naar acceptatie van schade. Daarbij wordt voorbijgegaan aan de monitoring en verwachte schade bij populatiegroei. Mijns inziens geldt er altijd wel een voorzorgsbeginsel die in sommige gevallen ook noodzakelijk is om in aanmerking te komen voor schade bij BIJ12. De stappen op p18 zijn dan ook niet correct in mijn ogen. Daar wordt pas boven 20k ingezet op schadebestrijding. Eerst niet dodend daarna dodend. Dat houdt in dat de schade de eerste periode aangezien moet worden en als het risico op uit de hand lopen aanwezig is pas middelen ingezet mogen worden.	<p>De volgorde van de stappen is gebaseerd op het wettelijke stelsel. Het verlenen van een ontheffing (straks vergunning) is pas mogelijk als sprake is van 'belangrijke schade'. Daarnaast zal er ook eerst gekeken moeten worden of er geen andere bevredigende oplossingen zijn voordat er toestemming voor afschot kan worden verleend.</p> <p>Wat betreft de drempel van 20.000 euro merken wij op dat de kosten om voor de betreffende soorten tot een goed onderbouwd beheerplan te komen, de administratieve belasting van de ontheffing/vergunningprocedure en de juridische vervolprocedures waarschijnlijk niet in verhouding zullen staan tot dit bedrag.</p> <p>Voor de soorten waarover het in eerste instantie gaat zijn recent overigens nu ook geen ontheffingen meer verleend, hetgeen niet heeft geleid tot een sterke stijging van de schade.</p> <p>Mocht er zich toch een sterke stijging van de schade voordoen dan kan door de Faunabeheereenheid</p>

			alsnog een ontheffing aangevraagd worden.
	39	Hoe beleidsmatig wenselijk zijn rasters in het landschap. Wat zijn de verwachte aantallen dode zoogdieren en vogels als gevolg van de rastering van het landschap?	De wenselijkheid van een raster hangt af van de situatie. De omvang van het aantal dode dieren door rasters is niet bekend.
	40	Ik mis doelgerichte ingrepen met dodende maatregelen bijvoorbeeld bij predatie. De escalatieladder is behoorlijk op schade gericht, maar kan ook ecologische motivering hebben. Hoe is dit vormgegeven? Bijvoorbeeld de Vos versus weidevogels in plaats van puur ecologische schade bij kippenboeren.	Het is aan de faunabeheereenheid om in haar faunabeheerplan aan te tonen dat het doden van vossen een noodzakelijke beheermaatregel is om weidevogels te beschermen en dat niet-dodende maatregelen niet afdoende zijn om de vogels te beschermen. Het OFM is op dit onderdeel erop gericht ervoor te zorgen dat de FBE alle informatie die relevant is binnen de provincie ontvangt voor het nieuwe FBP. Dit zodat zij in haar FBP kan laten zien dat er ook op het gebied van habitatverbetering veel wordt ondernomen, het desondanks niet voldoende is om de populaties robuust genoeg te laten zijn en aanvullende predatiebeheermaatregelen nodig zijn. In het faunabeheerplan van de afgelopen periode is er niets concreets opgenomen over de genomen habitatmaatregelen. Terwijl die wel degelijk zijn genomen. Dat gebrek aan informatie helpt niet in het onderbouwen van de noodzaak om over te moeten gaan op afschot.
	41	Is GS voornemens groepen mensen aan te wijzen die in een andermans jachtveld op exoten gaat jagen?	Uitgangspunt blijft, net als bij de huidige opdracht, dat het afschot gebeurt door de lokale jachtaktehouder. Het is in eerste instantie aan de Faunabeheereenheid om dit te coördineren.
	42	Op welke wijze kunnen tellingen een beter beeld geven op de Svl van bijvoorbeeld de Haas in plaats van de vogeltellingen die hiervoor gebruikt zijn (sovon tellingen)?	De provincie maakt gebruik van gevalideerde telmethodieken, waaronder Sovon-tellingen, waarin dagactieve zoogdieren meegeteld worden. Deze tellingen geven een goed beeld van de trend. Zie verder antwoord 15.
	43	Hoe kunnen we de FBE ondersteunen de data op orde te krijgen om de staat van instandhouding van jachtsoorten te onderbouwen? Kan dit door toegang te geven tot de NDFF? Welke rol kan het FRS hierin spelen?	We verwijzen hier tevens naar onze reactie op vraag 15. Het NDFF bevat op zichzelf onvoldoende informatie om de staat van instandhouding te bepalen. Deze zal

			moeten worden beoordeeld door deskundigen. Wel geeft het inzicht in de verspreiding. Uiteraard kunnen we de NDFF-data beschikbaar stellen aan de FBE voor het opstellen van het faunabeheerplan. Het FRS is niet toereikend, omdat in dat systeem alleen de afschotcijfers geregistreerd worden.
	44	Op p19 staat dat de inzet van niet dodende maatregelen nog onvoldoende onderbouwd is als effectieve maatregelen. Op p23 wordt een beeld geschetst waarin dodende maatregelen niet meer zouden kunnen plaatsvinden. Wat is de bandbreedte van schadebedragen bij ineffectieve maatregelen?	Bij de beoordeling van alternatieven spelen de kosten mee. Staan deze niet in verhouding tot de aangerichte schade, dan kan dat tot de conclusie leiden dat deze alternatieven niet als bevredigend alternatief wordt gezien.
	45	Indien de provincie beleidsmatig een Svl benoemd kan de uitvoering bij de FBE liggen. Waarom wordt er op p27 een jaarlijks werkplan geïntroduceerd waarin de provincie participeert? Is dit nieuw?	<p>De provincie kan beleidsmatig geen Svl benoemen, hooguit een gunstige referentiewaarde laten bepalen voor soorten waarvoor die niet bekend is. Die is voor de Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten al bepaald op nationaal niveau, en voor een deel van de soorten ook op provinciaal niveau.</p> <p>Provincie is nu en in de planperiode van het programma aanwezig in de reewildcommissie die werkplannen beoordeeld. En bovendien staat zij mede aan de lat om aanrijdingen te voorkomen op provinciale wegen. Voor het ganzenbeheer worden werkplannen nu officieel geïntroduceerd. In de vorige periode werden via de ganzenclusters ook al clusterplannen gemaakt. Als bevoegd gezag kan zij op deze wijze toetsen of de plannen voldoen aan de eisen die worden gesteld via wet- en regelgeving, beleid en vergunningen.</p>
	46	Er zijn voldoende ganzenrustgebieden. Waarom staat in het stuk genoteerd dat het wenselijk is deze uit te breiden? Los van kleine wijzigingen lijkt mij het voeren van extra ganzen geen provinciale taak.	Binnen de ganzenrustgebieden lopen nu ongeveer 15 verzoeken om activiteiten te ondernemen, van bouwen tot natuurontwikkeling. Die kunnen niet plaatsvinden, omdat de regels dat niet toelaten, en we zouden dat ook niet kunnen toelaten als we de regels versoepelen zonder de omvang te vergroten. Dit omdat er nu net genoeg opvang aanwezig is om aan de internationale verplichting waaraan Nederland moet voldoen om trek ganzen te beschermen. Zie ook de bouwsteen: Rapport-CLM-1174-Evaluatie-

			Ganzenrustgebieden-Utrecht-1.pdf (provincialestatenutrecht.nl) . De verwachting is niet dat er een groter gebied aangewezen wordt, wel dat de ligging aangepast wordt en er ruimte komt om te compenseren in geval activiteiten binnen de ganzenrustgebieden plaats moeten gaan vinden.
	47	Gaat een populatiemodel de werkelijke tellingen en gebiedskennis van de WBE overnemen?	Nee, beide blijven bestaan, zij versterken elkaar en hebben elkaar nodig. Het model wordt nu ook al gebruikt voor het vaststellen van afschot, maar zal geoptimaliseerd worden.
	48	Kan er een uitgebreide financiële onderbouwing gegeven worden van de verschillende onderdelen uit het document en een overzicht van de beleidskeuzes die de financiële impact beïnvloeden?	Dit volgt in een later stadium.
	49	Hoe worden de twee preventieve maatregelen geteld? Als ik één keer vuurwerk gooi en drie weken later een gaskanon laat klinken.	De maatregelen worden niet geteld. Het gaat erom dat er tenminste twee verschillende preventieve maatregelen op een zo effectief mogelijke manier worden toegepast. Op dit moment is er onvoldoende inzicht in het gebruik van preventieve middelen. Daarom zetten we in op een betere registratie hiervan.
	50	Welke beleidslijn wordt ingezet rondom bevers?	Zie pag. 36 van het OFM.
	51	Welke beleidslijn wordt ingezet rond het beheer van de vossenpopulatie?	De intentie is om de huidige situatie waarbij wordt gestreefd naar een minimale stand van vossen in weidevogelkerngebieden voort te zetten. Dit is echter afhankelijk van de uitkomst van het hoger beroep dat nu aanhangig is bij de Raad van State.
	52	Wordt er actief onderzoek gedaan naar predatie en de omvang van vossen en marterachtigen populatie?	Het ministerie van LNV heeft een opdracht uitgezet naar predatie van boerenlandvogels.
	53	Hoe wordt omgegaan met de ooievaar?	Die blijft beschermd.
	54	Waarom worden gemeenten gestimuleerd in de reeencommissies te gaan zitten? In welke zin levert dit meerwaarde op?	Ongeveer de helft van de aanrijdingen vinden plaats op gemeentelijke wegen. Derhalve zullen zij preventieve maatregelen moeten nemen om aanrijdingen te voorkomen. Als daar niet voldoende aandacht voor is, loopt men het risico dat afschot in de toekomst rondom die wegen niet mogelijk is, De provincie zal bij

			<p>vergunningverlening willen zien dat hierop ingezet wordt, omdat anders de vergunning mogelijk geen standhoudt bij de rechter.</p> <p>Zie jaarverslag stichting Valwild: Op A (snel)wegen 28 keer een melding ree. Op N (provinciale)wegen 122 keer een melding ree. Op Gemeentewegen 175 keer een melding ree.</p> <p>SVU JAARVERSLAG 2022.pdf (faunabeheereenheid.nl)</p>
	55	Waarom richt zich het beleid alleen op schade reductie en niet op het beheer van populaties?	Populatiebeheer wordt ingezet om schade te reduceren. Voor zowel Grauwe ganzen als hoefdieren richt het zich ook op populatiebeheer.
	56	Hoe gaan terreinbeherende organisaties preventieve maatregelen tegen reeenvraat nemen? Komen hier ook verjaagteams voor?	Dat is de verantwoordelijkheid van de terreinbeherende organisaties.
UtrechtNu!	57	In het "Rapport Pilot Eemland 'Effecten van het gecoördineerd verjagen van ganzen op de gewasschadecijfers en weidevogels' Provincie Utrecht" lezen we dat het gebruikt van lasers bij het verjagen van ganzen geen negatief neveneffect heeft op weidevogels. We lezen ook dat de lasers alleen geschikt zijn voor verjagen bij bewolkt weer. Welke van de methodes geschikt voor helder/zonnig weer had het minste negatieve neveneffect op weidevogels?	Tijdens zonnig weer en geen storm kunnen drones ingezet worden. Weidevogels lijken zo blijkt uit praktijkervaring niet te reageren op de drones, maar een gestandaardiseerde proef is hier niet op uitgevoerd. 1091-CLMrapport-Droneproef Starnmeerpolder.pdf
	58	Op pagina 27 van het "1e Ontwerp Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring" lezen we dat ganzenrustgebieden via de omgevingsverordening zijn uitgesloten voor zonnevelden en windmolens. Wat voegt deze uitsluiting toe boven de gebruikelijke werkwijze van een planMER met strenge eisen voor de uitkomst?	Een Plan MER is een rapport waarin de milieugevolgen van activiteiten en eventuele alternatieven hiervoor in beeld worden gebracht. Hierin zijn geen regels opgenomen die burgers kunnen binden. Dit dient te gebeuren in een provinciale verordening.
	59	Op pagina 35 van het "1e Ontwerp Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring" lezen we dat er nu een hoger beroep loopt tegen een uitspraak van de Rechtbank Midden-Nederland over het afschot van weidevogel predatoren. Is er iets wat het provinciebestuur kan doen om dit hoger beroep versneld behandeld te krijgen?	Nee, de provincie heeft geen invloed op de planning van zaken bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.
	60	De motivatie van de rechter is dat het niet voldoende is aangetoond dat predatoren schade berokkenen aan de weidevogelstand en dat niet voldoende is aangetoond afschot van predatoren bijdraagt aan de bescherming van weidevogels. Is het niet aannemelijk dat het verlagen van het aantal weidevogelpredatoren bijdraagt aan de weidevogelstand?	In een juridische procedure volstaat het niet om aan te geven dat dit aannemelijk zou zijn. Deze relatie dient te worden aangetoond op basis van objectieve gegevens.

61	Op diezelfde pagina 35 lezen we dat er een dilemma ontstaat wanneer een diersoort en een bijbehorende predator beide niet in een gunstige staat van instandhouding verkeren. Kan er binnen de lijst van soorten die in een goede Svl moeten zijn geen prioriteit aan bepaalde soorten toegekend worden voor in het geval van dit soort dilemma's?	De eis dat er alleen toestemming gegeven kan worden voor beheer indien de gunstige staat van instandhouding van de (te beheren) soort niet in het geding is, geldt voor alle beschermde soorten en kan niet buiten toepassing worden gelaten indien de soort andere soorten in een ongunstige staat van instandhouding predeert (ofwel opeet).	
62	Op diezelfde pagina 35 lezen we dat er beperkt onderzoek is naar het effect van predatie beheer op de bescherming van weidevogels. Welke rol kan de provincie spelen in het aanzwengelen van aanvullend onderzoek hierop?	Dit kan onderzocht worden, ook zelfstandig via de provincie, mits daar draagvlak in het veld en geld voor beschikbaar is. Locaties waar nog veel weidevogels zitten worden vrijwel allemaal beschermd en beheerd. Om wetenschappelijk aan te tonen dat lokaal predatiebeheer (doden van roofdieren) effectief is, moeten er locaties gevonden worden waar dit voor een meerjarige periode niet meer plaatsvindt. Het is niet aannemelijk dat er weidevogelcollectieven bereid zijn hiervoor locaties beschikbaar te stellen.	
63	Op pagina 37 lezen we alleen exoten en verwilderde dieren vallen onder niet beschermde dieren. Betekent dit dat alle inheemse Utrechtse wilde dieren beschermde diersoorten zijn? Op basis van welke criteria wordt een diersoort een beschermde diersoort?	Nee. Welke soorten beschermd zijn is bepaald in de Wet natuurbescherming, straks de Omgevingswet. Het gaat daarbij om alle van nature in het wild levende vogelsoorten en bepaalde soorten die zijn opgenomen in de Habitatrictlijn en bepaalde internationale verdragen. In aanvulling daarop is in de bijlage van de wet ook nog een aantal soorten opgenomen die nationaalrechtelijk zijn beschermd.	
64	Volgens het Uitvoeringsprogramma "Invasieve Exoten Utrecht 2022-2026" is de Aziatische Hoornaar nog niet gevestigd in Utrecht. Is dat nog steeds actueel nu de Aziatische Hoornaar steeds vaker gespot wordt, ook in Utrecht?	Ja, dit is nog steeds het geval.	
65	Wordt er nu actief beleid gevoerd op de preventie en de uitroeiing van de Aziatische hoornaar? Zo nee, waarom niet? Zo ja, geven de betrokken partijen nu aan voldoende middelen te hebben voor preventie van de vestiging of de uitroeiing van de Aziatische Hoornaar?	Het invasieve exotenbeleid is geen onderdeel van het OFM. Maar ingaand op uw vraag: ieder nest wordt in opdracht van de provincie verwijderd. Ook wordt door middel van het bevestigen van zenders op werksters gezocht naar nesten. Ondertussen zijn we bezig	

			<p>met het voorbereiden van het volgende hoornaarseizoen , onder anderen door het schrijven van een draaiboek (zie vraag 66)..</p> <p>De Nederlandse Bijenhouders Vereniging heeft financiering gevraagd voor de aanschaf van koninginnenvallen. Het is echter nog niet wetenschappelijk bewezen dat deze vallen werken (zonder bijvangst van inheemse diersoorten), wat de reden is dat wij deze (nog) niet financieren.</p>
	66	<p>Is er een draaiboek voor de bestrijding van de Aziatische Hoornaar zoals vermeld voor Artikel 17 soorten in het Uitvoeringsprogramma "Invasieve Exoten Utrecht 2022-2026"? Zo ja, kan dit draaiboek toegestuurd worden? Zo nee, waarom is dit draaiboek er nog niet?</p>	<p>Er is nog geen draaiboek voor de bestrijding van de Aziatische Hoornaar. Het invasieve soortenbeleid maakt geen onderdeel uit van het OFM.</p>
Partij voor de Dieren	67	<p>Hoe gaat de provincie de onafhankelijkheid van de monitoring van data die inzicht geven in de (bestrijding)gewasschade en aantallen dieren borgen en verbeteren in het nieuwe beleid?</p> <p>Op dit moment vindt dit via FRS (FBE's) en SRS (BIJ12) plaats.</p> <p>Bij welke instantie zal de controle belegd worden om erop toe te zien of er bijvoorbeeld in de escalatieladder voldoende preventieve maatregelen zijn ingezet alvorens er wordt overgegaan tot het bejagen en doden van dieren? Is dat FBE of BIJ12? Zo ja, hoe houdt de Provincie op zijn beurt zicht op de correcte uitvoering van die monitoring?</p>	<p>Gewasschade wordt onafhankelijk getaxeerd door taxateurs, opdracht verloopt via BIJ12.</p> <p>Monitoring van broedvogels, dagactieve zoogdieren en watervogels zal verlopen via het NEM.</p> <p>Daarnaast zal de FBE gevraagd worden om voor de tellingen die nu nog niet voldoende geborgd zijn, te kijken of aangesloten kan worden bij het NEM en de daaronder vallende netwerken.</p> <p>De zomerganzentelling, georganiseerd door de FBE, wordt geaccepteerd door de instanties die vervolgens werken aan de bepaling van de Svl van deze soorten.</p> <p>De reeëntellingen uitgevoerd via de FBE/WBE's, zullen geoptimaliseerd moeten worden, zodat trendberekeningen uitgevoerd kunnen worden, en de data ook bruikbaar zijn om de impact van begrazing door reeën op bosverjonging en biodiversiteit gemeten kan worden.</p> <p>De escalatieladder wordt bij tegemoetkomingen in schade getoetst door BIJ12. Bij vergunningen wordt het via de voorschriften ingeregeld door vergunningverlening, of via de verordening door het beleidsteam en via de regels. Alles wordt gehandhaafd door de RUD.</p>

	<p>68 Hoe verhouden de huidige registratiesystemen zich tot die nieuwe apps die ontwikkeld zijn/ gaan worden voor monitoring van preventieve maatregelen? En ook hier de vraag, wat is de regie van de provincie hierin?</p>	<p>De provincie geeft de voorwaarden mee waaraan het systeem moet voldoen en doet dit ook in overleg met de keten (BIJ12, RUD, vergunningverlening en FBE). Welk systeem gebruikt of ontwikkeld wordt is aan de FBE's.</p>
	<p>69 Waarom wordt er pas tot vergoeding overgegaan nadat een jager is ingeschakeld bij bestrijding van gewasschade? Welke maatregelen zijn noodzakelijk om over te gaan tot een vergoedingsbeleid uitsluitend op basis van preventieve maatregelen?</p>	<p>Maatregelen uit de faunapreventiekit zijn van toepassing: Faunaschade voorkomen. Bekijk de mogelijke maatregelen in de Preventiekit (bij12.nl). Welke dat zijn, is afhankelijk van bijvoorbeeld de diersoort en gewassoort.</p> <p>Verder is het zo dat als er ruimte is voor afschot, dat dit aanvullend uitgevoerd moet worden. Of, in geval van populatiebeheer, dit in te zetten zonder preventieve maatregelen uit te voeren. Dit is nodig om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming in schade. Als die afschotruimte er niet is, dan is de inzet van preventieve maatregelen voldoende. Dit om de lijn uit de landbouwvrijstelling te volgen en de tegemoetkoming niet als onrechtmatige steun aangemerkt te krijgen.</p> <p>Hier het artikel uit de Europese landbouwvrijstelling dat betrekking heeft op de inzet van preventieve maatregelen:</p> <p>Artikel 29 lid 7 van de LVV (verlangen preventieve maatregelen) luidt als volgt:</p> <p><i>“Om het gevaar van mededingingsvervalsingen te verkleinen en een stimulans voor optimale risicobeperking te bieden wordt door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat een minimale inspanning van de begunstigden gevraagd. Daarbij gaat het om preventieve maatregelen, zoals het plaatsen, waar mogelijk, van veiligheidsomheiningen of het inzetten van waakhonden ter bescherming van het vee, welke maatregelen in verhouding moeten staan tot het risico op schade die de beschermde dieren in het betrokken gebied kunnen veroorzaken, behalve als dergelijke maatregelen redelijkerwijs niet mogelijk zijn. Dit lid is niet van toepassing op de</i></p>

			<i>eerste aanval van een beschermd dier in een bepaald gebied”.</i>
70	Welke (externe) deskundigen zijn betrokken bij de ontwikkeling van beleid gebaseerd op preventieve en niet-dodelijke maatregelen? Zijn er hiaten (bijvoorbeeld als het gaat om specifieke soorten die een slechte staat van instandhouding hebben, of als het gaat van de ecologische gevolgen van het loslaten van de 0-stand op everzwijnen) in kennis op dit vlak die kunnen worden aangevuld bij de verdere ontwikkeling van het faunabeheer?		<p>Zie bouwstenen uit het OFM: Innovaties voor ganzenwering en -verjaging in de provincie Utrecht. De Natuurverdubbelers, Sovon, A&W (2023) Innovaties in Faunabeheer – De Natuurverdubbelers</p> <p>Gebiedsgericht ganzenaanpak: Praktijkproef voor het verjagen van ganzen en grasland met een drone. Keuper en Gommer, CLM (2023) Gebiedsgerichte ganzenaanpak (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Onderzoeksresultaten volgend uit in opdracht van BIJ12-faunazaken uitgevoerd onderzoek: Onderzoek BIJ12 - BIJ12</p> <p>Er zijn altijd kennishiaten, ook op het gebied van diervriendelijkere alternatieven voor afschot. Daarom is er in de begroting ook ruimte opgenomen voor verder onderzoek op het gebied van alternatieven. Zie pag. 57: ‘Om innovaties te blijven bevorderen blijft de provincie investeren in onderzoek naar de mogelijkheden voor de (door)ontwikkeling van preventieve en alternatieve methoden om schade te voorkomen.’</p> <p>Met betrekking tot het loslaten van de 0-stand en de ecologische gevolgen daarvan, verwijzen wij naar een van de bouwstenen van het programma, het hoefdieradvies: Hoefdierenadvies provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl). Bruinderink, Thissen, Achterberg en m.m.v. La Haye. (2023). Zoogdiervereniging. Rapport 2022.23. Pag. 38 en 39.</p>
71	Nieuwe ganzenbeleid: insteek is meer verjagen, met ondersteunend afschot, in de winter buiten de rustgebieden, en de rustgebieden daarvoor ‘robuuster en ruimer’ inrichten. Maar tegelijkertijd worden er ook meer activiteiten toegestaan in deze rustgebieden, niet alleen natuurontwikkeling, maar ook windmolens/zonneparken. Klopt het dat dit onder de streep een verzwakking is van de beschermde status		Uit een recente evaluatie is gebleken dat de huidige ganzenrustgebieden niet door alle soorten optimaal worden benut. Eén van de redenen hiervoor is dat er nu geen ondersteunend afschot plaats kan vinden op overjarig grasland

	<p>van ganzen, met meer onrust en afschot in de winter? Gaat daarmee het beschermingsregime dat van toepassing is op ganzenrustgebieden gelijkgetrokken worden met weidevogelkerngebieden? Graag meer toelichting over wat de effecten zullen zijn op ganzenpopulatie en -welzijn en hoe deze effecten zijn onderzocht. Graag ook een nadere toelichting op hoe de ganzenrustgebieden 'ruimer en robuuster' gemaakt kunnen worden: is daar concreet mogelijkheid toe en grond voor beschikbaar? Als dat niet mogelijk blijkt, betekent dit dat het voorgenomen verjaging en afschot in de winter buiten de rustgebieden on hold wordt gezet?</p>	<p>(het grootste deel van het agrarisch grasland in Utrecht).</p> <p>Het voornemen is dit laatste te wijzigen om zodoende de ganzen effectiever te kunnen verjagen naar de rustgebieden. Gevolg hiervan is inderdaad dat er buiten de rustgebieden sprake is van extra onrust (is ook beoogd). Daarnaast zal er meer afschot plaatsvinden.</p> <p>In beginsel is er voldoende geschikt agrarisch grasland aanwezig in de provincie. Het proces van herbegrenzing of eventuele aanwijzing van nieuwe gebieden moet nog starten. Dit is een complex proces.</p> <p>Het verruimen van de mogelijkheden tot verjaging/afschot is gekoppeld aan het op orde zijn van ganzenrustgebieden en zal daarom niet eerder worden ingevoerd.</p> <p>Als in de toekomst activiteiten van groot maatschappelijk belang plaats moeten vinden in dergelijke gebieden zal er, bijvoorbeeld middels compenserende maatregelen, zeker moeten worden gesteld dat de functionaliteit niet wordt aangetast.</p>
72	<p>Herziening Wolvenplan: wanneer kunnen we die verwachten en hoe/met wie wordt dit opgesteld? Hoe gaat deze betrokken worden op de beleidskaders voor faunabeheer?</p>	<p>De verwachting is om eind 2024 een herzien Interprovinciaal wolvenplan te hebben. De planning hiervoor wordt nog gemaakt. Dit plan wordt opgesteld door BIJ12 met behulp van inbreng vanuit de 12 provincies. Er is een IPO-wolvenwerkgroep waarin de voortgang wordt besproken. Als er nieuwe interprovinciale kaders komen, zullen die kaders zoveel mogelijk overgenomen worden.</p>
73	<p>Waar in het provinciale beleid worden de kaders en richtlijnen gegeven voor het opstellen van escalatieladders? Hoe vertaalt zich dat naar een faunabeheerplan?</p>	<p>Van een escalatieladder is alleen sprake in het protocol dat opgesteld is voor de bever. Dit protocol is opgesteld door: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden Waterschap Amstel Gooi en Vecht Waterschap Vallei en Veluwe Waterschap Rivierenland Rijkswaterstaat Unie van Waterschappen</p>

			<p>Faunabeheereenheid Utrecht Zoogdiervereniging.</p> <p>Verder is het wettelijk kader het uitgangspunt, en daar zijn de stappen uit het OFM ook gebaseerd.</p> <p>1. In uitzonderlijke gevallen, waarbij het om kwetsbare soorten gaat, tegemoetkomen in schade, 2. preventie en als dat niet afdoende werkt, tegemoetkomen in schade, 3. preventie, ondersteunend afschot en als dat niet afdoende is tegemoetkomen in schade, 4. populatiebeheer, en als dat niet afdoende werkt tegemoetkomen in schade.</p> <p>De FBE zal bij het opstellen van het FBP moeten bepalen of diersoorten vallen in de categorie schade voorkomen met preventieve niet-dodende maatregelen (Svl niet gunstig, schade zeer beperkt, onvoldoende data) of dodende maatregelen. Zij zal aannemelijk moeten maken dat doden noodzakelijk is.</p>
	74	Gaat in huidige OFM of in de toekomst (al dan niet gefaseerd) afgestapt worden van sturing op aantallen dieren? Waar zijn die aantallen nu op gebaseerd, en is er een ontwikkeling ingezet richting lerend beheren, gericht op lokale effecten?	Adaptief beheer is gericht op het beperken van schade. Daaraan worden maatregelen gekoppeld die schade beperken. Soms betekent dat sturen op het doden van een aantal dieren. Als uit monitoring blijkt dat dit niet voldoende effect oplevert, kan het jaar daarop besloten worden minder of juist meer dieren te doden. Om vervolgens te monitoren wat de effecten daarvan zijn.
	75	Flexibiliteit in beleid: momenteel wordt er gewerkt aan een herziening van het jachtstelsel. Hoe wordt ervoor gezorgd dat wetwijzigingen per direct of zo spoedig mogelijk kunnen worden doorgevoerd in het beleid en de uitvoering van dat beleid? Op welke manier anticipeert OFM hierop?	OFM kan hierop niet meer anticiperen dan nu het geval is. We volgen de ontwikkelingen en zullen daarin het beschermen van dieren die dat nodig hebben (Svl ongunstig) inbrengen, net als onze kennis met betrekking tot niet-dodende alternatieven om schade te voorkomen. Daarin volgen we de lijn uit de Omgevingsvisie en het Coalitieakkoord.
	76	Hoe worden de vragen en aandachtspunten van PS alsook die van stakeholders meegenomen in de verdere uitwerking van het OFM? Wordt dit ook inzichtelijk gemaakt bij de vaststelling van de definitieve versie?	Voor uw Staten is er tijdens de Statencommissie op 29 november 2023 nog een moment om uw reactie op het ontwerp OFM in te brengen.

			Uw reactie wordt, evenals de zienswijze die binnenkomen tijdens de periode van terinzagelegging, opgenomen in de nota van beantwoording en daarmee betrokken bij de definitieve vaststelling van het programma. Uw Staten krijgen bij de besluitvorming via een statenbrief inzicht in de zienswijzen en onze reactie hierop met de nota van beantwoording.
	77	Komt er een nadere uitwerking van de provinciale communicatiestrategie over het samenleven met in het wild levende dieren? Richt deze zich specifiek ook op het voorkomen van overlast en schade door menselijk ruimtegebruik/handelen/gedrag? Deze vraag heeft betrekking op zowel publiekscommunicatie als communicatie met grondeigenaren.	Een dergelijk breed ingestoken communicatie zijn we niet voornemens. Onze communicatie is gekoppeld aan feiten en actualiteiten.
GroenLinks	78	Op basis van welke tellingen van dieren in de natuur worden vergunningen/ontheffingen en vrijstellingen (goedkeuring faunabeheerplannen) afgegeven? Er wordt gesproken van "De agrarische collectieven dragen zorg voor de beheermonitoring" en "de tellingen worden mede mogelijk gemaakt door de inzet van de WBE's en vele vrijwilligers". Hoe wordt gewaarborgd dat deze tellingen objectief en uniform plaatsvinden?	In het faunabeheerplan wordt gebruikt gemaakt van tellingen uit het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) en tellingen georganiseerd via de FBE, uitgevoerd door met name de WBE's. Borging en validatie van gegevens verzameld via het NEM wordt uitgevoerd door het CBS: Netwerk Ecologische Monitoring Het NEM (Netwerk Ecologische Monitoring) onderzoekt de natuur in Nederland structureel.. De data van de Wildbeheereenheden wordt via de Telwerkgroep van de FBE gecontroleerd. Agrarische collectieven monitoren elk op eigen wijze, waarbij methodes en doelsoorten kunnen verschillen. Resultaten hiervan kunnen door ons worden gebruikt ter indicatie van de staat van agrarische natuur. Grote beleidsbeslissingen zullen echter vrijwel altijd gestaafd worden door extra wetenschappelijk onderzoek.
	79	Schade beperken via provinciale vrijstellingen: Hoe en hoe vaak worden provinciale vrijstellingen geëvalueerd om te bepalen of er nog steeds aan de wettelijke vereisten van de Wet natuurbescherming/Omgevingswet wordt voldaan? Wanneer vond de laatste evaluatie plaats en wat was daarvan de uitkomst?	Er is geen standaard afspraak over hoe en hoe vaak vrijstellingen worden geëvalueerd. Op dit moment zijn de Kol-, Grauwe en Brandgans in de winterperiode vrijgesteld en is afschot op kwetsbare gewassen mogelijk via de omgevingsverordening. Het ganzenbeleid is in 2019 geëvalueerd door Altenburg&Wymenga. Zie ook bouwsteen: Evaluatie ganzenbeheer provincie Utrecht 2013-2018. Latour

			<p>et al. (2019) A&W-rapport, versie 1 (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Daarnaast geldt er ook een vrijstelling voor de veldmuis. Deze wordt echter niet gebruikt en wordt op een later moment geëvalueerd.</p>
80	<p>Wanneer de schade de afgelopen beheerperiode onder de 20.000 euro was, wordt er geen vergunning verleend om een diersoort te mogen doden. Hierbij gaat het waarschijnlijk om de vlaamse gaai, meerkoet en ekster. Heeft dit ook effect op soorten als de halsbandparkiet of speelt daar ook mee dat dit een invasieve exoot is?</p>		<p>Dit heeft geen effect op de halsbandparkiet. Deze exoot mag worden geschoten indien er wordt voldaan aan de wettelijke eisen voor het gebruik van het geweer. Agrariërs komen niet in aanmerking voor een tegemoetkoming voor deze soort. Er is geen goed beeld van de geleden schade omdat schade niet (of nauwelijks) getaxeerd wordt.</p>
81	<p>De Staat van Instandhouding van een aantal soorten niet gunstig is (haas, konijn, houtduif, wilde eend, fazant en kauw). Wat wordt er gedaan of gaat er gedaan worden om deze soorten in onze provincie in een gunstige staat van instandhouding te laten komen?</p>		<p>We verwijzen hier naar onze reactie op vraag 21.</p>
82	<p>Alleen als er geen andere bevredigende oplossingen zijn, kan er mogelijk afgeweken worden van de wettelijke bescherming en onze aangepaste regels die ook eerst uitgaan van de inzet van preventieve niet-dodende maatregelen. Hoe en door wie wordt vastgesteld dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn?</p>		<p>De Faunabeheereenheid zal dit moeten aantonen als er een ontheffing (straks vergunning) wordt aangevraagd. Gedeputeerde Staten zullen de aanvraag op dit punt toetsen.</p>
83	<p>Bij de werkplannen mbt ganzen wordt oa gesproken over habitatinrichting en andere teelten. Dit is voor GroenLinks een belangrijke want als je een lopend buffet aanlegt kan je niet verwachten dat er niemand wat eten meeneemt. Welke rol kunnen we daar als provincie in pakken anders dan de betrokkenheid bij de werkplannen?</p>		<p>We bevorderen kruidenrijke graslanden die ook beter passen bij een extensivering die we met de melkveehouderij voorstaan.</p>
84	<p>In april heeft de Raad van State provincie Noord-Holland op de vingers getikt omdat hun vrijstellingen onvoldoende onderbouwd waren (evenals de landelijke vrijstellingen) om te voldoen aan de eisen van de Wet natuurbescherming. Welke onderbouwing kent het nulstandsbeleid van zwijnen in Utrecht en edelherten buiten de potentiële leefgebieden (Gelderse Vallei, Utrechtse Heuvelrug en aangrenzende uiterwaarden)? Is gewaarborgd dat deze onderbouwing wel voldoet aan de wettelijke eisen? Waarom is er nu niet besloten van dit beleid af te stappen, en daarmee de uitspraak van de hoger beroepszaak voor te zijn?</p>		<p>Uit eerdere consultatierondes met stakeholders, waaronder ook de tbo's is gebleken dat voortzetting van het oude beleid voor Edelherten, Damherten en Wilde zwijnen de voorkeur heeft omdat daarmee schade aan natuur, landbouw en verkeer goed in de hand te houden is. Daarom zijn geen wezenlijke wijzigingen doorgevoerd in dit programma.</p> <p>De rechtbank Midden-Nederland heeft de ontheffing vernietigd die de provincie ter uitvoering van haar nulstandsbeleid ten aanzien van wild zwijn had verleend. Deze kan op dit moment dus niet meer worden gebruikt. De provincie is hiertegen in</p>

			<p>hoger beroep gegaan, en daarin hebben wij opnieuw beargumenteerd waarom een nulstand nodig is. Het hoger beroep is nog aanhangig. Indien de Raad van State het oordeel van de rechtbank bevestigt, betekent dit dat we geen nulstandbeleid meer kunnen hanteren. Wij zijn gebonden aan het oordeel van de rechter.</p>
85	<p>Al sinds 2012 wordt het beleid gehanteerd dat 150 edelherten welkom zijn op de Utrechtse Heuvelrug en de hieraan grenzende uiterwaarden. Hoe en door wie worden deze aantallen geteld? Hoe wordt gewaarborgd dat deze tellingen objectief en uniform plaatsvinden? Welke onderbouwing kent het beleid voor maximaal 150 edelherten en is gewaarborgd dat deze wel voldoet aan de wettelijke eisen?</p>	<p>Op dit moment zijn er geen edelherten op de Utrechtse heuvelrug. Als zij de heuvelrug bereiken (of de provincie Utrecht), dan zal dat naar verwachting in eerste instantie tot uiting komen via losse waarnemingen die of via de WBE de FBE bereiken, of via waarnemingen.nl de FBE bereiken, of via de media de FBE bereiken. Pas als zij zich vestigen in Utrecht zal via de FBE volgens een protocol jaarlijks tellingen plaatsvinden die zicht moeten gaan geven op de trend van de populatie.</p> <p>Het aantal 150 is gebaseerd op het huidige beleidskader. Uit eerdere consultatierondes met stakeholders is gebleken dat voortzetting van het oude beleid voor Edelherten, Damherten en Wilde zwijnen de voorkeur heeft. Daarom zijn geen wezenlijke wijzigingen doorgevoerd in dit programma.</p> <p>In het draaiboek dat opgesteld moet gaan worden, zullen we dit nogmaals bespreken met de betreffende stakeholders. Er is ruimte in het programma opgenomen om te wijzigingen naar adaptief management, conform het hoefdieradvies. Overigens geldt voor alle beleidsuitgangspunten, dus ook het aantal van 150 of het adaptief beheermodel, dat de FBE deze via het faunabeheerplan moet kunnen onderbouwen.</p> <p>Het hoefdieradvies kan gebruikt worden om het adaptief beheermodel invulling te geven. Dit advies geeft kaders wat te doen voor en tijdens de kolonisatiefase en tijdens de vestigingsfase. Echter, dit geeft geen garantie dat populatiebeheer mogelijk gaat zijn, noch dat een nulstand buiten het</p>	

			<p>aangewezen leefgebied houdbaar is. In de toekomst is het mogelijk om gebruik te maken van populatiemodellen voor onderbouwing van de aantallen, of zo nodig aantallen bij te stellen.</p> <p>Zie ook bouwsteen in het omgevingsprogramma: Hoefdierenadvies provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl). Bruinderink, Thissen, Achterberg en m.m.v. La Haye. (2023). Zoogdierverseniging. Rapport 2022.23.</p>
86	<p>Utrecht wil "Ministerie van LNV aansporen de goudjakhals op te nemen in de wet". Wat gaat er in Utrecht veranderen m.b.t. het beschermen van de goudjakhals, zodra deze in de wet is opgenomen? Er wordt in de tekst alleen gesproken over het vergoeden van de schade. Is dat de enige rechtvaardiging voor het verzoek aan het Ministerie van LNV of zijn er plannen om de goudjakhals in de provincie verder te helpen als aanvulling op de biodiversiteit? Welke risico's zijn er voor de weidevogels?</p>	<p>Er gaat in de provincie Utrecht voorlopig niets veranderen zodra de goudjakhals opgenomen is in de wet. De reden waarom wij dit opgenomen willen zien is dat daarmee de tegemoetkomingen in eventuele schade rechtmatig zijn, en niet teruggevorderd kunnen worden doordat dit als onrechtmatige staatsteun aangemerkt kan gaan worden.</p> <p>De provincie Utrecht voert geen actief soortenbeleid voor de goudjakhals. Het dieet van de goudjakhals betreft met name kleine zoogdieren: Goudjakhals De Zoogdierverseniging</p> <p>Of zij ook een risico zullen vormen voor weidevogels is nog niet bekend. Recent zijn er geen waarnemingen van goudjakhalzen in de provincie Utrecht en kunnen wij daar derhalve geen onderzoek naar doen.</p>	
87	<p>Hoe wordt er momenteel omgegaan met honden in natuurgebieden waar wolven leven? Wat zijn hiervoor de plannen?</p>	<p>Het is aan terreinbeheerders om te bepalen hoe zij om willen gaan met honden in hun gebieden. Zij hebben via de provincie informatie ontvangen en het advies meegekregen om hun bezoekers te adviseren over het aanlijnen van honden in bepaalde gebieden, in verband met de wolf.</p>	
88	<p>De zoogdierverseniging heeft eerder het advies gegeven om publiekslezingen te organiseren over de wolf. Hebben publiekslezingen ook een plaats in de communicatie?</p>	<p>Er staat voor januari op verzoek van, en in samenwerking met, LTO een digitale informatiebijeenkomst gepland over de stand van zaken rond de wolf in de provincie en informatie over de subsidieregeling rond wolfwerende rasters. Dit voor de doelgroep dierenhouders. Publiekslezingen hebben wij niet in de planning staan.</p>	